

RDA-koulutus ja -viestintä

1. RDA-koulutuspäivä 2.10.2015

Marja-Liisa Seppälä

marja-liisa.seppala[at]helsinki.fi

Yleistä RDA-koulutuksesta

- RDA-koulutus on luonteeltaan esittelevää:
 - johdantoa kirjastoissa itsenäisesti tapahtuvalle perehtymiselle
- 3 erisisältöistä koulutuspäivää
 - koulutuksen rakenne noudattaa RDA-tekstin rakennetta
- koulutuksien aikana kerätään ylös paikallaolijoiden ja etänä osallistuvien kysymyksiä
 - osaan kysymyksistä vastataan vasta tilaisuuksien jälkeen RDA-tiedotussivuilla

Yleistä RDA-koulutuksesta (2)

- palautetta koulutuksesta
 - verkkolomakkeella
 - osoitteeseen kuvailusaannot-posti at helsinki.fi
- esitysdiaat ja -videot tallennetaan RDA-tiedotussivuilla (Tilaisuudet -> RDA-koulutukset)
- RDA-suomennos käytettävissä RDA toolkit -palvelussa viimeisintään 2016 alusta alkaen
 - <http://www.rdatoolkit.org/>
 - maksullisen RDA toolkitin käyttö vaatii lisenssin

Seuraaviin koulutuspäiviin valmistautuminen

- koulutuksen seuraaminen helpottuu, jos tutustut etukäteen RDA-lukuun 0.
- myös seuraavien lukujen silmäily tukee asioiden omaksumista:
 - luku 1, luku 5, luku 8 ja luku 12
- RDA-suomennostekstit sivulla:
<https://wiki.helsinki.fi/x/HqgNB>
 - Sivua avoinna koulutuksen ajan

1. RDA-koulutuspäivän sisältö

- aiheet:
 - yleistä viestinnästä, muutoksesta ja RDA-sääntöjen soveltamisesta
 - käsittemallien esittely
 - Metatietosanaston suhde RDAhan
 - ydinelementit ja linjaukset
 - RDA toolkitin käytön ohjeistus
- puheenvuorot arkisto- ja museosektoreilta sekä Kansallisesta kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmästä (Kuvailustandardien kansallisesta kehittämisryhmästä)

2. ja 3. RDA-koulutuspäivän sisältö

- aiheet:
 - entiteettien (manifestaation, kappaleen, teoksen, ekspression, henkilön, yhteisön, suvun) attribuuttien käsittely
 - entiteettien välisten suhteiden käsittely
 - RDA-kuvailuesimerkit
 - RDA ja MARC-formaatti
- puheenvuorot Kumeasta ja Luumusta

Yleistä RDA-viestinnästä

- ajantasatiedotusta ja ohjeistusta RDA-tiedotussivuilla
 - googlaa *rda-tiedotus* (sivujen osoite muuttumassa)
- kysymyksiä ja kommentteja osoitteeseen
 - kuvailusaannot-posti [at] helsinki.fi
- Kansalliskirjaston ym. RDA-kirjastojen luomat RDA-tietueet käytössä Melinda-tietokannassa vuoden 2016 alusta alkaen

Terminologiaa

- entiteetti: kuvailun kohde ja tiedonhakijan mielenkiinnon kohde
- entiteettiryhmä: RDA-entiteetit voidaan jakaa 3 ryhmään:
 - aineistoentiteetit: teos, ekspressio, manifestaatio, kappale
 - toimijaentiteetit: henkilö, suku, yhteisö
 - aihe-entiteetit: käsite, (paikka, objekti, tapahtuma)
- attribuutti: entiteetin ominaisuus, kuvailuelementti
- suhde: entiteettien välille eksplisiittisesti määritelty yhteys (linkitys)
- osio: RDA-teksti on jaettu entiteettiryhmien ja niihin liittyvien suhteiden mukaisiin osioihin, jotka sisältävät useamman luvun.

- ks. myös RDA-tiedotussivujen alasivu Terminologia

Aineistontiteettien määritelmät ja esimerkit

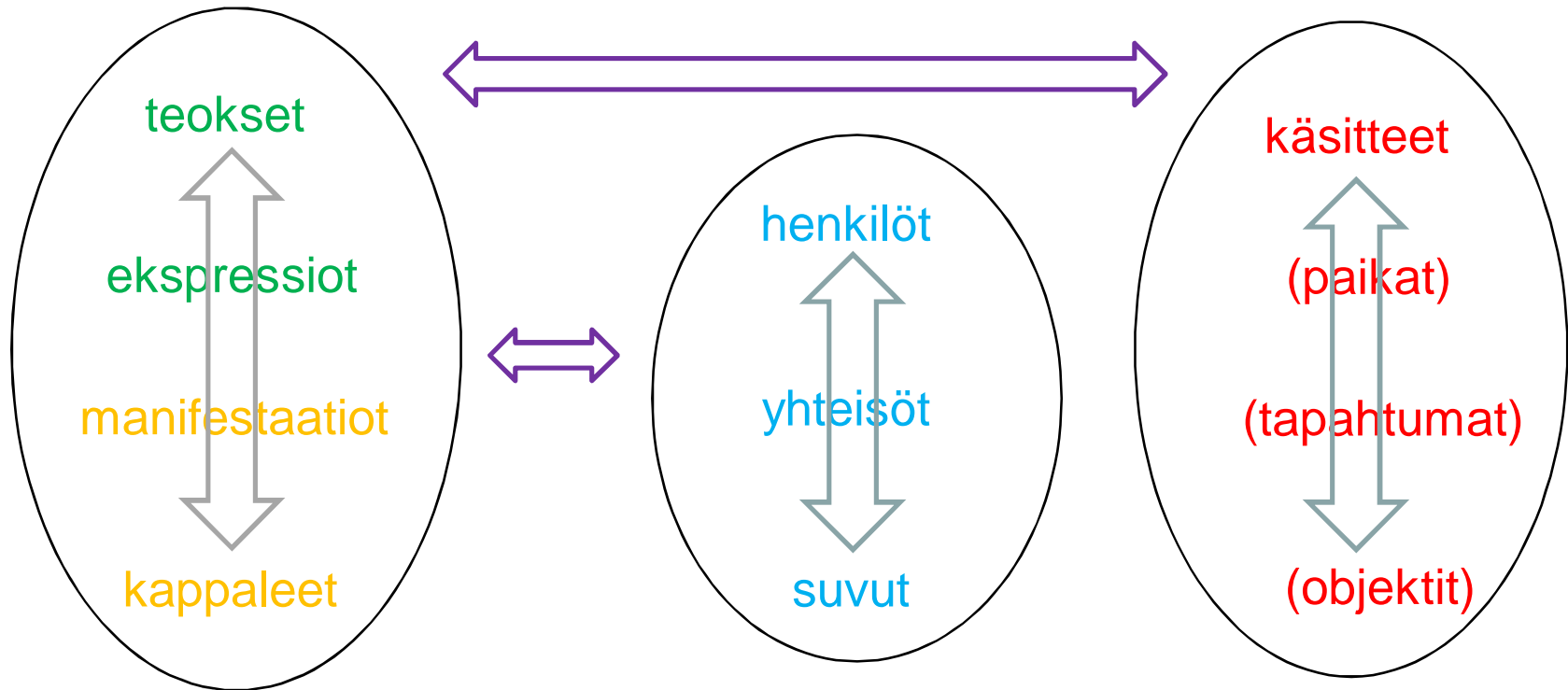
- teos (esim. tietty tarina): aineiston tiedollinen tai taiteellinen sisältö, joka on yhteinen kaikille ekspressioille
- ekspressio (esim. tietty kieliversio): aineiston tiedollinen tai taiteellinen ilmenemis- tai esitysmuoto, joka on yhteinen kaikille tiettyyn ekspressioon kuuluville manifestaatioille
- manifestaatio (esim. lisensoitu verkkojulkaisu): ekspression tietty ilmiasu, joka on yhteinen kaikille tiettyyn manifestaatioon kuuluville kappaleille
- kappale (esim. signeerattu nide): manifestaation yksittäinen toteuma

Yleiskuva RDA-tekstin entiteetti/suhde-rakenteesta:

aineistoentiteetit

toimijaentiteetit

aihe-entiteetit

RDA-tekstin rakenne

10 osiota:

- Neljässä ensimmäisessä osiossa on ohjeita attribuuttien merkitsemisestä ja kuudessa seuraavassa osiossa on ohjeita suhteiden merkitsemisestä.
- **osio 1:** sisältää ohjeita manifestaation ja kappaleen attribuuttien merkitsemisestä
- **osio 2:** sisältää ohjeita teoksen ja ekspression attribuuttien merkitsemisestä
- **osio 3:** sisältää ohjeita henkilön, suvun ja yhteisön attribuuttien merkitsemisestä
- **osio 4:** sisältää ohjeita käsitteen, objektin, tapahtuman ja paikan attribuuttien merkitsemisestä (kesken)

RDA-tekstin rakenne (2)

- osio 5: sisältää ohjeita aineistotentiteettien (teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen) ensisijaisten suhteiden merkitsemisestä
- osio 6: sisältää ohjeita toimijaentiteettien (henkilö, yhteisö ja suku) ja aineistotentiteettien (teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale) välisten suhteiden merkitsemisestä
- osio 7: sisältää ohjeita aihe-entiteettien (käsite, objekti, tapahtuma ja paikka) ja aineistotentiteettien (teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale) välisten suhteiden merkitsemisestä (kesken)

RDA-tekstin rakenne (3)

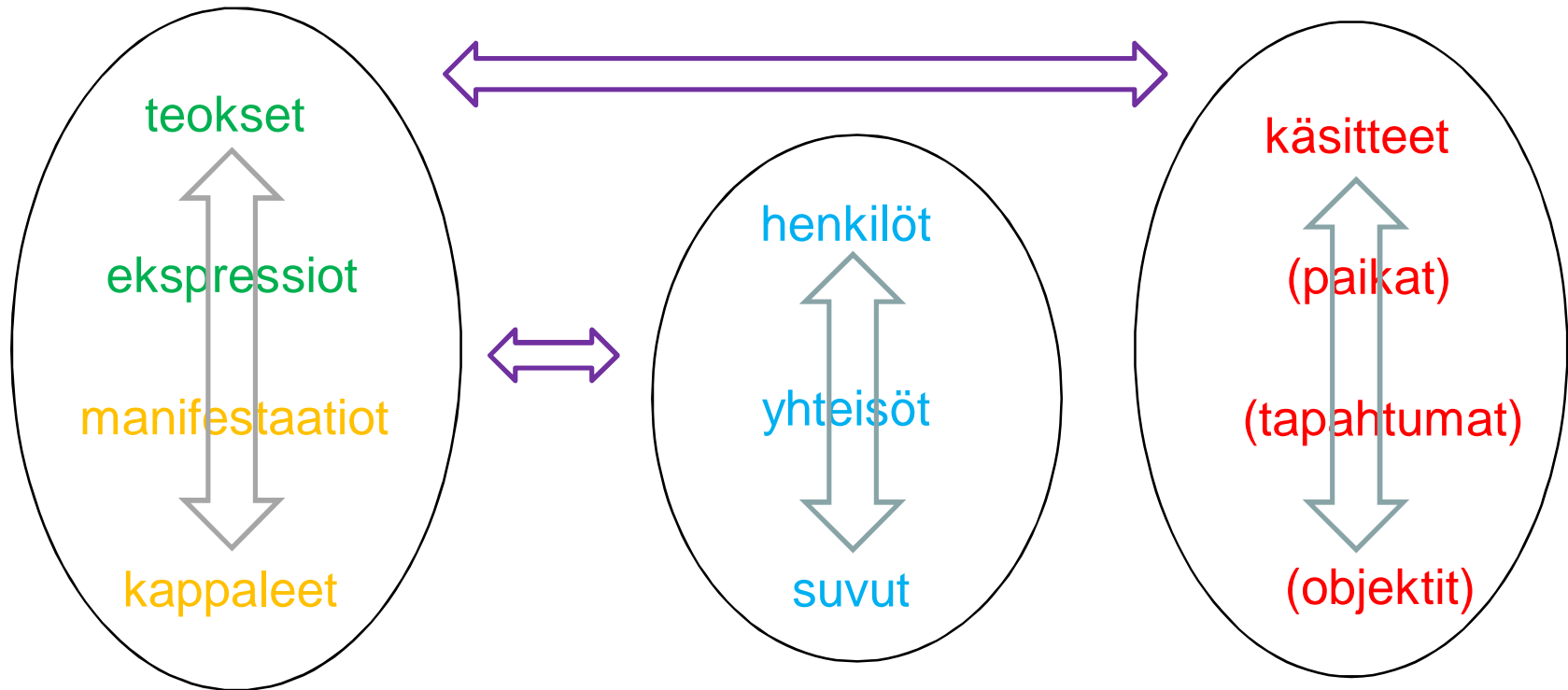
- osio 8: sisältää ohjeita aineistotentiteettien (teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen) välisten suhteiden merkitsemisestä ⇕
- osio 9: sisältää ohjeita toimijaentiteettien (henkilö, yhteisö ja suku) välisten suhteiden merkitsemisestä ⇕
- osio 10: sisältää ohjeita aihe-entiteettien (käsite, objekti, tapahtuma ja paikka) välisten suhteiden merkitsemisestä (kesken) ⇕

Yleiskuva RDA-tekstin entiteetti/suhde-rakenteesta:

aineistoentiteetit

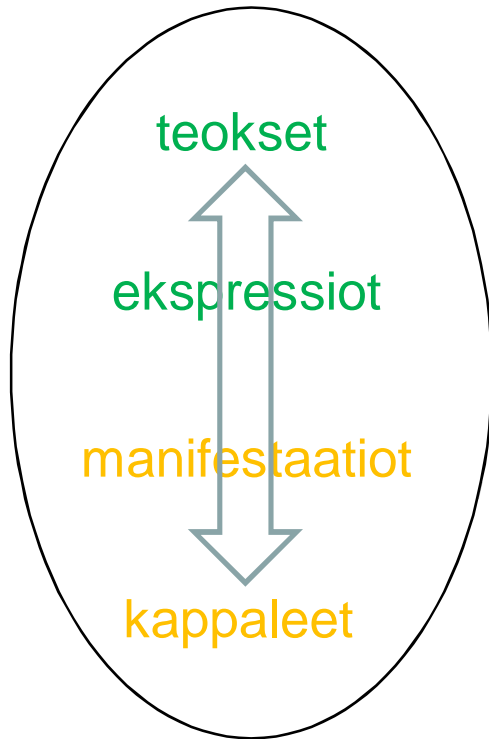
toimijaentiteetit

aihe-entiteetit

Aineiston kuvailu RDAssa

aineistoentiteettien attribuuttien ja suhteiden merkitseminen

ohjeet attribuuttien merkitsemisestä:
luvut 5-7

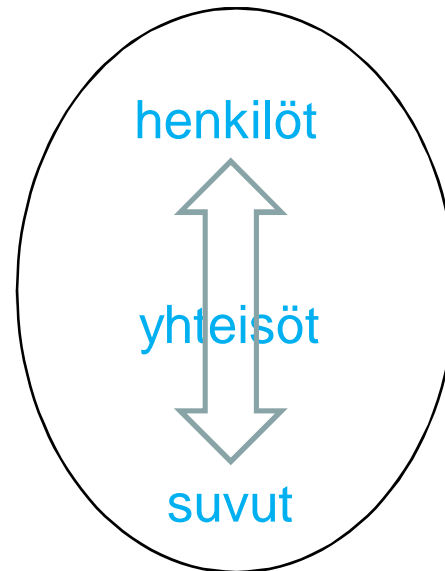
ohjeet suhteiden merkitsemisestä:
luku 17 ja luvut 24-28

ohjeet attribuuttien merkitsemisestä:
luvut 1-4

Toimijoiden kuvailu

toimijaentiteettien attribuuttien ja suhteiden merkitseminen

ohjeet
attribuuttien
merkitsemisestä:
luvut 8-11

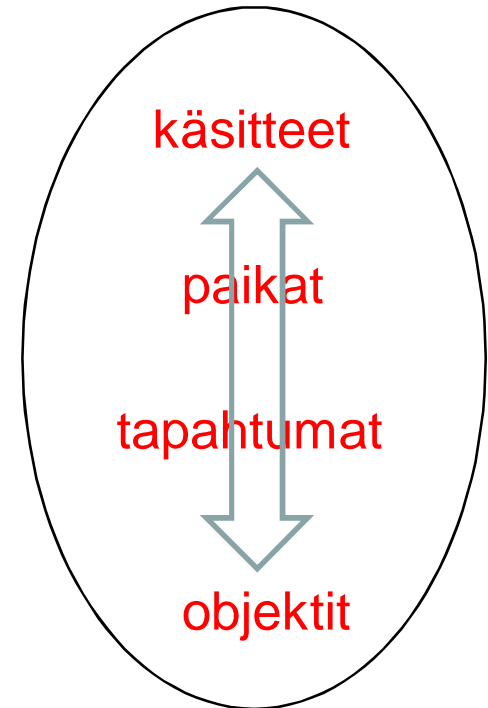
ohjeet
suhteiden
merkitsemisestä:
luvut 29-32

Aiheen kuvailu

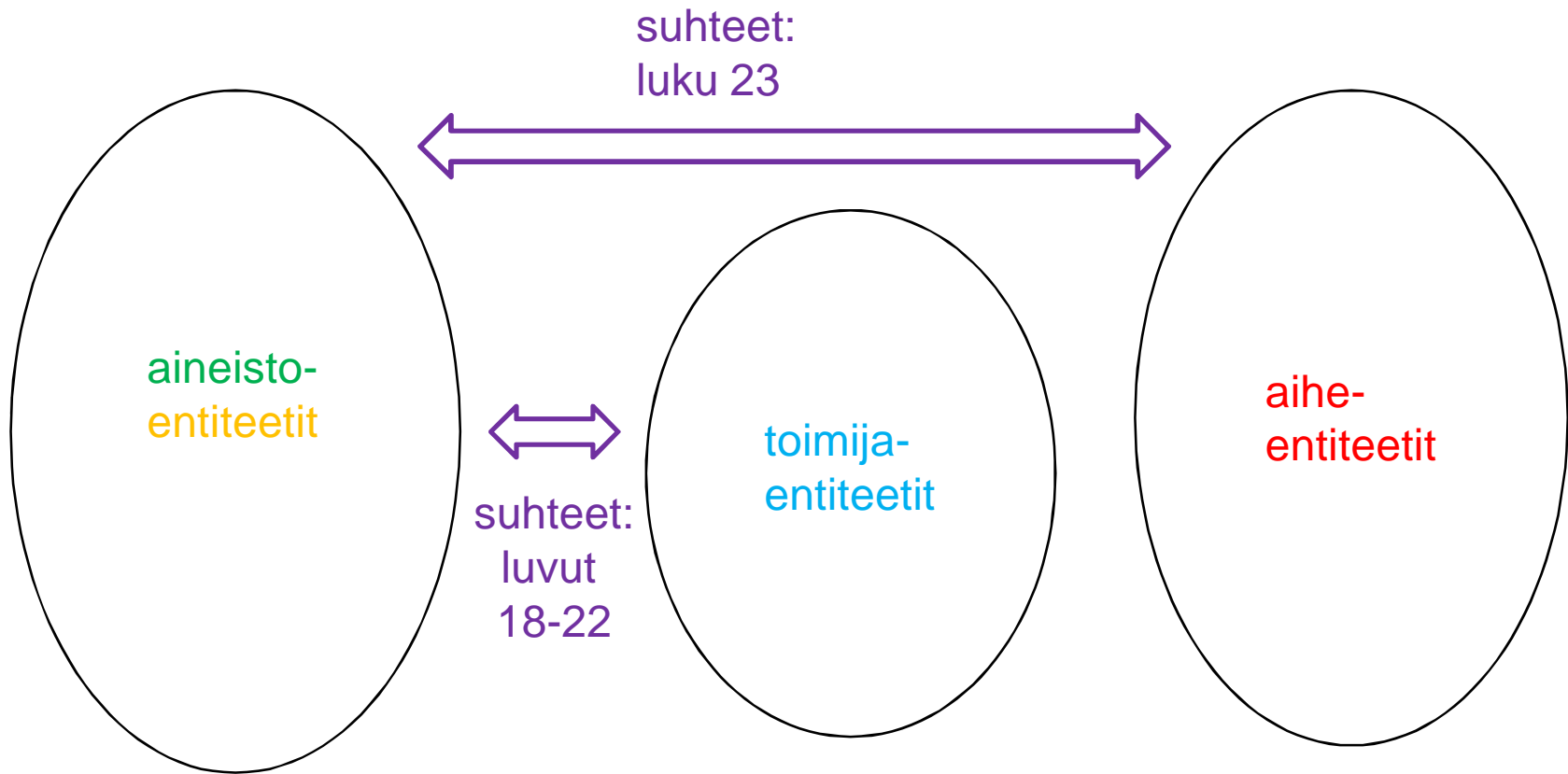
aihe-entiteettien attribuuttien ja suhteiden merkitseminen

ohjeet
attribuuttien
merkitsemisestä:
luvut 12-16
(kesken RDAssa)

ohjeet
suhteiden
merkitsemisestä:
luvut 33-37
(kesken RDAssa)

Aineiston, toimijoiden ja aiheen väliset suhteet

Kommentit ja kysymykset osoitteeseen:
kuvailusaannot-posti [at] helsinki.fi

Lisätietoa:

RDA-tiedotussivut -> googlaa RDA-tiedotus
(osoite muuttumassa)